

Soinin kunta

Tarkastuslautakunnan ARVIOINTIKERTOMUS 2022

Tarkastuslautakunta 25.5.2023

2. Sitovien taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden arviointi

Kuntastrategia

Kunnan toimintaa tulee johtaa kunnanvaltuuston hyväksymän kuntastrategian mukaisesti. Kunnanvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 6.9.2021 uuden kuntastrategian, jonka mukaan Soini on sisukkaasti itsenäinen, vauvasta vaariin huolta pitävä ja yhteisöllinen kunta. Kunnassa arki sujuu ja luonto tarjoaa elämyksiä. Tärkeitä ovat erityisesti lapset ja nuoret, joille halutaan tarjota hyvät eväät elämään ja vahvan kotiseutuylpeyden, joka kantaa elämässä eteenpäin. Kylät, seurat ja yhdistykset luovat kuntaan sosiaalista pääomaa ja yhteisöllisyyttä, jonka pohjalla on luottamus ja arvostus eri toimijoiden kesken. Yrittäjät ovat kunnan selkäranka ja kunnassa on lupa onnistua.

Painopistealueina:

- elinvoimainen kunta
- sujuva arki Soinissa
- kiinnostava elinympäristö

Strategiasta johdetut valtuustokauden tavoitteet:

- Elinvoimainen kunta
 - o tasapainoinen kuntatalous
 - o ketterä ja nopea päätöksenteko
 - o henkilöstön osaamisesta ja hyvinvoinnista huolehtiminen. Koko henkilöstö osallistuu kehittämiseen
 - o toimivat ja terveet tilat
 - o kuntaa kehitetään yhdessä asukkaiden, yritysten ja yhdistysten kanssa
 - o kunnan viestintä ja markkinointi ajantasaista, monipuolista ja osallistavaa. Kunnasta viestitään ylpeästi ja positiivisesti
 - o yrittäjiä tuetaan, tarjotaan maksutonta neuvontaa ja edistetään yritysten sijoittumista kuntaan
 - o vireillä olevat tuulivoimahankkeet saatetaan loppuun ja ollaan mukana selvittämässä mahdollisuuksia muiden uusiutuvien energiamuotojen käyttöön
- Sujuva arki
 - o kehitetään jatkuvasti kunnan itse tuottamia peruspalveluita seuraamalla laatua ja asiakaspalautetta
 - o kunnan tuottamat palvelut monikanavaisia ja asiointi sujuu niin lähipalveluna kuin digitaalisesti
 - o yhteistyö sosiaali- ja terveyspalveluja tuottavien kanssa laadun ja palvelun turvaamiseksi
 - o varhaiskasvatus on maksutonta soinilaisille lapsille
 - o koulussa on pienet ryhmät ja oppilashuollossa panostetaan oppilaiden hyvinvointiin
 - o hyviä tontteja tarjolla rakentajille ja vuokra-asuntojen laatua parannetaan
 - o uudistetaan ranta-asemakaavoja ja edistetään vapaa-ajan asukkaiden mahdollisuuksia muuttaa asunto vakituiseen käyttöön
 - o kehitetään etätyömahdollisuuksia
- Kiinnostava elinympäristö

- tunnistetaan kolmannen sektorin ja muiden sidosryhmien tärkeys sosiaalisen pääoman tuojina ja suhtaudutaan positiivisesti erilaisten hankkeiden eteenpäin viemiseen
- tuetaan yhdistysten toimintaa tarjoamalla tiloja ja avustuksia
- kaikenikäisille kiinnostavia harrastusmahdollisuuksia niin kulttuurin, musiikin kuin liikunnan parissa
- tarjotaan mahdollisuuksia matkailuun ja sen kehittämiseen; ylläpidetään ja kehitetään retkeilyreittejä sekä lisätään niiden tunnettavuutta valtakunnallisesti
- pidetään ympäristö siistinä ja kehitetään alueiden viihtyisyyttä
- ollaan mukana kehittämässä Soinsta ilmastoystävällistä kuntaa. Luonto ja ekologisuus ovat tärkeitä teemoja toiminnassa
- vapaa-ajan asukkaat ovat tärkeitä ja pidetään heidät mukana kunnan kehittämisessä

Perusturva

Soini liittyi vuoden 2017 alusta Kuusiokuntien sosiaali- ja terveystyöntekijäyhtymään. KuusSoTe kuntayhtymä vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä ja toimii tilaaja- ja viranomaisena. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotannosta vastaa kuntayhtymän jäsenkuntien ja Pihlajalinna Oy:n omistama yhteisyritys Kuusiolinna Terveys Oy.

Kuusiolinna Oy tuottaa terveystyöntekijä-, hyvinvointi- ja sosiaalipalvelut sekä ikäihmisten palvelut. Perusturvan nettomenot pysyivät edellisvuoden tasolla. Ostot KuusSoTelta oli yhteensä 9,54 m€; perusturvan kokonaiskustannukset olivat 9,5 m€; ylitystä talousarvioon verrattuna oli 3.317 €.

Vuonna 2022 talousarvio on pysynyt arvioidussa raameissa.
KuusSoten purku siirtyi osittain vuodelle 2023

Sivistystoimi

Taloudellisesti sivistystoimi pysyi tavoitteessaan ja talousarvio toteutui 63 t€ arvioitua paremmin.

Varhaiskasvatustoiminnan sitovana taloudellisena tavoitteena oli kustannukset yhteensä 1.000.713 euroa. Toteutuneet kustannukset olivat yhteensä 1.004.196 €. Sitova taloudellinen tavoite ylittyi 3.483 euroa (0,35 %). Satumetsän ryhmis käynnistyi keuhkokuume 2022, mitä ei vielä huomioitu talousarvion laadintavaiheessa. Varhaiskasvatuksessa on hyödynnetty saatua hankerahaa. Soinilaisille lapsille on tarjottu maksuton varhaiskasvatus. Lapsiperheitä on tuettu myös järjestämällä syksystä alkaen maksuton muskari yhteistyössä Alajärven musiikkikoulun kanssa. Muskariin ovat voineet osallistua myös kotihoidossa olevat lapset. Varhaiskasvatuksessa on korostettu Soinin kuntastrategian mukaisesti luonto- ja ympäristökasvatusta sekä ekologisuuksia mm. järjestämällä luontoretkeä lähimetsään.

Perusopetuksen talousarvio 2.452.399 € toteutui 2.460.640 €; ylitys 8.241 €. Perusopetuksen osalta saavutettiin kaikki tärkeimmät tavoitteet eli kaikki peruskoulun päättävät oppilaat saivat päättötodistuksen ja jokainen myös jatko-opiskelupaikan. Opetustyö sujui hyvässä ilmapiirissa ja vuoden aikana päästiin takaisin normaaliin toimintaan koronavuosien jälkeen.

Mikäli varhaiskasvatuksessa hoidossa olevien lasten määrä lisääntyy edelleen, tarkastuslautakunta toivoo, että hoidon laatu säilyy jatkossakin hyvällä tasolla. Perusopetusta rahoitettiin osittain hankerahoituksilla, hankerahaa on haettu ahkerasti

Kirjasto- ja kulttuuritoimi

Kirjasto- ja kulttuuritoimen talousarvio 211.457 € toteutui 209.754 €, alitus 1.452 €. Kirjasto on ollut normaalisti auki koko vuoden, omatoimikirjasto on toiminut hyvin. Myös kirjastotoimessa on pystytty hyödyntämään hankerahoitusta.

Vuonna 2022 kunnan tukemia kulttuuritapahtumia toteutettiin jälleen normaalisti koronavuosien jälkeen.

Liikunta ja hyvinvointi

Liikunta ja hyvinvointi -palvelujen talousarvio 237.422 € toteutui 198.254 €; alitus 39.168 €. Liikuntapaikat pidetään mahdollisimman hyvässä kunnossa, jotta liikuntalaisten harrastaminen on turvallista ja mielekästä. Kuntosalilaitteistoa päivitettiin, merkittiin uudelleen ulkoilureittejä ja viimeisteltiin yleisurheilukentän remonttia asentamalla tekonurmi. Liikuntapalvelut kannustaa kuntalaisia omatoimiseen terveysliikuntaan erilaisten liikunta-kampanjoiden avulla.

Nuorisotoimen kustannuksiin sisältyy 50 % nuoris- ja vapaa-ajanohjaajan palkkauskuiluista. Vuoden 2022 aikana nuorisotilat saatiin pidettyä auki lähes kokonaan. Nuorisotiloilla on järjestetty erilaisia teematapahtumia ja nuorisotilojen viihtyvyyttä on parannettu erilaisilla hankinnoilla nuorten toiveita kuunnellen. Nuorisovaltuuston edustajat ovat olleet aktiivisesti mukana kunnan kokouksissa. Nuorisotoimeen varatuista määrärahasta (65.336 €) toteutui 60.781 €; alitus 4.555 €.

Vapaa-ajan koordinaattorin toimi lakkautettiin ja tilalle perustettiin nuoris- ja vapaa-ajan ohjaajan toimi sekä hyvinvointikoordinaattorin toimi. Nuorisovaltuuston edustajat ovat ilahduttavan aktiivisesti osallistuneet lautakuntien ja valtuuston kokouksiin.

Investoinnit

Investointiosa on sitova hanketasolla. Investointeihin oli v. 2022 varattu määrärahaa yhteensä 471.500 €; investointien toteutuma on 405.568 €.

Rahaa oli budjetoitu Lintuharjuntiehen, johon toivottiin 'valtion joululahjarahaa' jota ei kuitenkaan saatu ja siksi hanketta ei lähdetty viemään eteenpäin.

Lainakanta

Lainakanta oli vuoden 2022 lopussa yhteensä 6,613 miljoonaa euroa; asukasta kohti 3.454 €/as. Edellisenä vuonna lainakanta oli 7,792 miljoonaa euroa ja asukasta kohti 3.902 euroa. Kuntien keskimääräinen lainamäärä vuonna 2021 oli 3.465 euroa asukasta kohti. Konsernilainoja vuoden 2022 lopussa oli yhteensä 11,7 miljoonaa euroa, mikä asukasta kohti on 6.024 euroa. Kuntakonsernien keskimääräinen lainakanta v. 2021 on 7.681 €/as. Kunnan lainamäärä ylittää edelleen kuntien keskimääräisen lainakannan asukasta kohden. Mikäli korkotaso nousee, muodostaa suuri lainamäärä kunnalle merkittävän taloudellisen riskin.

Talouden tasapainottaminen

Kuntalain 118 §:n mukaan kunnan ja valtion tulee yhdessä selvittää kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi, jos vähintään toinen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn edellytyksistä täyttyy. Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää säädetyssä määräajassa. Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on konsernitilinpäätöksessä vähintään 1000 euroa ja sitä edeltäneessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 500 euroa tai kunnan rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot:

tunnusluku	raja-arvo	2022	2021	2020	2019	2018	2017
alijäämä	-1.000 €/as ja edellisessä tp:ssä -500 €/as	1622	1451	1864	1735	873	755
vuosikate/poistot	konserni; vuosikatteen ja poistojen suhde alle 80 %	150,87	78	116			
tulovero-%	väh. 2,0 %-yks. korkeampi kuin kuntien painotettu keskim. (v.2018; 19,91 %; v. 2019 19,84 %; v. 2020 19,88%; 2021 20,02 %))	21,75	21,75	21,75	21,75	21,75	21,75

lainamäärä	kuntakonsernin lainamäärä+vuokravastuut ylittää kaikkien kuntakonsernien lainamäärän + vuokravastuiden väh. 50 %:lla (v. 2019; 7084+50%=10.626 v.2020; 7480 + 50 %=11.220 v. 2021; 7681+50 %= 11.521)	6170	9138	8408			
laskennallinen lainanhoitokate	kuntakonsernissa alle 0,8	1,2	0,8	0,9			

3. Yhteenveto

Vuoden 2022 talousarvio toteutui huomattavasti positiivisempänä kuin laadittu talousarvio antoi odottaa. Virkamiehet ovat hoitaneet työnsä erinomaisesti ilman suuria ylityksiä tai alituksia. Kriisikuntakriteeristön arvot Soinin osalta ovat parantuneet joka osa-alueella vuoteen 2021 verrattuna. Tarkastuslautakunta kuitenkin muistuttaa, että arvot voivat heilahtaa vuodessa paljonkin. Tarkastuslautakunta toivoo, että kuntaa kehitetään edelleen, mutta hankinnat ja investoinnit on mietittävä tarkasti hyvästä vuoden 2022 tilinpäätöksestä huolimatta.

Hankerahoituksia on haettu ja saatu hyvin. Tarkastuslautakunta katsoo, että hanke- rahoituksia hyödyntämällä saavutetaan huomattava etu koko Soinin kunnalle ja sen asukkaille.

Päätöksenteko on edelleen ennakoivaa ja ketterää, mutta tarkastuslautakunta muistuttaa valtuutettuja vastuusta perehtyä asioihin sekä kannustaa luottamushenkilöitä että viranhaltijoita avoimeen keskusteluun.

Toimintakertomus on laadittu selkeäksi. Tarkastuslautakunta katsoo, että vuonna 2022 kunnan toiminta on ollut tarkoituksenmukaista ja strategian myötäistä.

Tarkastuslautakunta pyytää hallintokunnilta selvitykset arviointikertomuksessa olevista havainnoista 30.9.2023 mennessä.

Soini 25.05.2023

Heikki Lehisalo
puheenjohtaja

Suvi Vuorenmaa
varapuheenjohtaja

Juha Salo
jäsen